

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 447/2024-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Libušou Dočkalovou, Lachova 32, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-3C/40/2020 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-3C/40/2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. B1-3C/40/2020 konať bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré mu **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **713,96 eur**, ktorú **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a napadnuté konanie

- Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 19. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti

v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov a aby mu priznal finančné zadosťučinenie v sume 3 000 eur a trovy konania pred ústavným súdom.

2. Zo sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal na Okresnom súde Bratislava I 10. augusta 2020 žalobu o náhradu nemajetkovej ujmy z titulu zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (prieťahy v dovolacom konaní v trestnej veci sťažovateľa, pozn.) v sume 6 200 eur s príslušenstvom. Sťažovateľ namieta nečinnosť konajúceho súdu v napadnutom konaní, ako aj jeho neefektívnu a nesústredenú činnosť.

3. Sťažovateľ k priebehu napadnutého konania uviedol, že od podania žaloby uplynuli 4 roky bez toho, aby súd nariadil pojednávanie. Za uvedené obdobie nebola ani žaloba doručená protistrane na vyjadrenie. O sťažovateľovej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov bolo rozhodnuté po troch rokoch od jej podania. Sťažovateľ podal sťažnosť na prieťahy predsedovi súdu, ktorý ju označil za nedôvodnú. Až po prešetrení vybavenia tejto sťažnosti predseda Krajského súdu v Bratislave konštatoval obdobie nečinnosti od 10. augusta 2020 (doručenie žaloby súdu) do 9. augusta 2023 (výzva na dokladovanie pomerov k posúdeniu oslobodenia od súdnych poplatkov) a sťažnosť vyhodnotil ako dôvodnú. Okrem nepriznania oslobodenia od súdnych poplatkov a zamietnutia sťažnosti proti tomuto uzneseniu (vydanému vyšším súdnym úradníkom) mestský súd nevykonal žiaden procesný úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci a odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľa. Sťažovateľ k predĺženiu konania neprispel. Uplatnenú sumu finančného zadosťučinenia sťažovateľ odôvodnil tým, že nemá reálnu možnosť ovplyvniť priebeh a dĺžku konania, čo vyvoláva pocit bezmocnosti pri uplatňovaní práv. Tento stav sa nedá inak napraviť a ani jeho dôsledky sa nedajú odstrániť.

4. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 447/2024-14 z 24. septembra 2024 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

5. Ústavný súd z vyžiadaného spisového materiálu zistil tento priebeh napadnutého konania:

- Sťažovateľ podal 11. augusta 2020 na okresnom súde žalobu o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej prieťahmi v trestnom dovolacom konaní v sume 6 200 eur s príslušenstvom.
- Sťažovateľ podal 11. novembra 2020 návrh na oslobodenie od súdneho poplatku spolu s dokladmi preukazujúcimi finančnú situáciu.
- Mestský súd vyzval 9. augusta 2023 sťažovateľa na preukázanie aktuálnej finančnej situácie.
- Sťažovateľ doručil listinné dôkazy 11. septembra 2023.
- Mestský súd uznesením č. k. B1-3C/40/2020-83 z 18. januára 2024 nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdneho poplatku.
- Sťažovateľ podal 19. februára 2024 sťažnosť proti tomuto uzneseniu.
- Mestský súd uznesením č. k. B1-3C/40/2020-90 z 11. marca 2024 zamietol sťažnosť sťažovateľa.
- Mestský súd výzvou z 18. apríla 2024 vyzval sťažovateľa na úhradu súdneho poplatku.

- Sťažovateľ podal 6. mája 2024 žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu pre konanie a sťažnosť na prieťahy.
- Sťažovateľ doručil súdu 14. mája 2024 plnú moc udelenú advokátke určenej na základe rozhodnutia Centra právnej pomoci z 10. mája 2024.
- Mestský súd vyzval 19. augusta 2024 žalovaného na vyjadrenie k žalobe sťažovateľa.
- Žalovaný doručil vyjadrenie 21. augusta 2024 a navrhol spojenie viacerých vecí sťažovateľa na jedno konanie.
- Mestský súd vyzval 9. októbra 2024 sťažovateľa na vyjadrenie k stanovisku žalovaného.

6. Podpredseda krajského súdu sa listom sp. zn. 1SprV/726/2024 z 28. októbra 2024 vyjadril k ústavnej sťažnosti a v podstatnom uviedol, že súd bol v období od 10. augusta 2020 (doručenie žaloby) do 9. augusta 2023 (výzva žalobcovi na dokladovanie pomerov k priznaniu oslobodenia od súdnych poplatkov) nečinný. Od augusta 2023 konal mestský súd plynule bez zbytočných prieťahov a postupoval v zmysle príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku. Z dôvodu, že v predmetnom spore nedošlo k meritórnemu prejednaniu veci, aktuálne nie je možné len zo samotnej žaloby určiť skutkovú a právnu zložitosť sporu. Rozhodnutie o dôvodnosti ústavnej sťažnosti ponechal na úvahu ústavného súdu.

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom konajúcich všeobecných súdov v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

10. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou

doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

12. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o náhrade škody tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov s ustálenou judikatúrou. Nesprávny postup orgánu verejnej moci sťažovateľ podľa žaloby videl v priet'ahoch v trestnom konaní, čo nemožno považovať za skutkovo a právne náročnú vec. Z hľadiska významu predmetu konania pre sťažovateľa ústavný súd vzal na zreteľ, že ide o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej priet'ahmi v trestnom konaní.

13. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v napadnutom konaní nezistil také správanie sťažovateľa, ktoré by významnejšie prispelo k jeho predĺženiu.

14. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu všeobecných súdov v namietanom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

15. Z popísaného priebehu napadnutého konania vedeného okresným súdom vyplýva, že tento bol po podaní žaloby úplne nečinný po dobu troch rokov. Po prechode agendy mestský súd konal plynule a efektívne, keď vykonal všetky úkony smerujúce k zabezpečeniu kontradiktórnosti konania, rozhodol o žiadosti o oslobodenie od poplatku a vyzval na jeho úhradu. Aj po viac ako 4 rokoch od podania žaloby je však konanie vo fáze prípravy prvého pojednávania a bez meritórneho rozhodnutia čo i len na prvom stupni, čo nemožno považovať za ústavne akceptovateľný stav.

16. Ústavný súd s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania na jednom stupni súdnictva, trojročnú nečinnosť okresného súdu a stav bez jediného pojednávania dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom a dĺžka konania nie je primeraná. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom mestského súdu (ako nástupcu okresného súdu, pozn.) v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

17. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

18. Keďže napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovel návrhu na vyslovenie príkazu konať v napadnutom konaní bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku nálezu).

III.

Primerané finančné zadosťučinenie

19. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

20. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä nečinnosť okresného súdu v konaní a žalovaný predmet konania, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 000 eur primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku nálezu), a preto návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia v prevyšujúcej sume nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

IV.

Trovy konania

21. Úspešný sťažovateľ si uplatnil právo na náhradu trov konania.

22. Ústavný súd priznal sťažovateľovi fakultatívnu náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby v roku 2024 (prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma predstavuje celkom 713,96 eur (bod 4 výroku nálezu).

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný zaplatiť právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

24. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. novembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu